

dr hab. prof. nadzw. Danuta Umiastowska
Uniwersytet Szczeciński
Wydział Kultury Fizycznej i Promocji Zdrowia

Recenzja

pracy doktorskiej mgr Agaty Glapy pt. *Wpływ edukacji olimpijskiej na rozwój zachowań prospołecznych w kontekście wychowania fizycznego*

Wykorzystywanie w procesie nauczania – uczenia się nośnych idei edukacji olimpijskiej wiąże się z tendencjami wykorzystywania założeń pedagogiki humanistycznej i edukacji alternatywnej w pracy nauczyciela i uczniów. Wartości, na których opiera się olimpizm są często akceptowane przez młodzież zatem znakomicie nadają się do kształtowania postaw wychowanków. Edukacja olimpijska zaczęła pojawiać się w programach szkolnego wychowania fizycznego w latach osiemdziesiątych ubiegłego stulecia. Stefan Wołoszyn uważa, że wobec zagrożeń współczesnego sportu wychowanie w duchu idei olimpijskich jest ostatnią szansą na uratowanie wartości sportu. W reformującej się szkole stworzone możliwości autorskiego działania nauczycieli pozwalają w pełni realizować te koncepcje.

Doktorantka podejmuje w swojej pracy próbę określenia efektywności wpływu programu edukacji olimpijskiej na deklarowane zachowania prospołeczne gimnazjalistów oraz określenie zmian w poziomie wiedzy na temat olimpizmu. W świetle analizowanej literatury i złożeń zaprezentowanych w pracy uważam dobór problematyki w tym obszarze nie budzi zastrzeżeń.

Koncepcja pracy

Przedmiotem przedstawionej pracy było poznanie zachowań prospołecznych gimnazjalistów i poziomu ich wiedzy na temat olimpizmu oraz ocena zmian jakie zostały wywołane działaniem czynnika eksperymentalnego.

Doktorantka we wstępie pracy analizuje piśmiennictwo dotyczące omawianego problemu, formułuje cele badawcze (główny i szczegółowe) oraz hipotezy badawcze. Następnie opisuje metody badawcze i sposoby oceny zachowań prospołecznych i wiedzy na temat olimpizmu. Szczegółowo opisuje przebieg eksperymentu pedagogicznego. W kolejnej części analizuje uzyskane wyniki badań. Pracę kończy dyskusja wyników połączona z weryfikacją hipotez badawczych i sformułowanymi wnioskami.

W kontekście dostępnego piśmiennictwa oraz dotychczasowych wyników badań sformułowany cel badawczy oraz przedstawione hipotezy są słuszne i mogą stanowić obszar dla rozważań w rozprawie doktorskiej.

Merytoryczna ocena pracy

Rozprawa składa się z trzech części zasadniczych – teoretycznej, metodologicznej, empirycznej z omówieniem wyników badań, dyskusją i wnioskami oraz dodatkowej, która zawiera wykaz piśmiennictwa, streszczenia (w języku polskim i angielskim) i aneks . Na 199 stronach znalazło się 79 tabel, 9 wykresów 108 pozycji piśmiennictwa. W wykazie piśmiennictwa zamieszczono 74 pozycje autorów polskich i 32 pozycje zagraniczne i 2 obcojęzyczne. W aneksie znalazły się dwa kwestionariusze ankiety – zweryfikowane we wcześniejszych programach badawczych – oraz autorski kwestionariusz wywiadu skategoryzowanego, który posłużył do charakterystyki środowisk szkolnych badanych uczniów.

Temat pracy jest zgodny z treściami zamieszczonymi w rozprawie. Cel główny i cele szczegółowe są przejrzyste, a dalsza konstrukcja pracy opiera się na logicznie zbudowanym schemacie. Cztery sformułowane hipotezy badawcze dotyczą postaw prospołecznych i wiedzy o olimpiźmie gimnazjalistów oraz zmian zachodzących w trakcie realizowanego eksperymentu pedagogicznego. W tej części pracy zabrakło mi pytań badawczych, które posłużyłyby do weryfikacji założonych hipotez. W rozdziale trzecim scharakteryzowano także grupę badawczą, którą stanowiło 138 uczniów poznańskich szkół gimnazjalnych. Tu znaleźć można szczegółowy podział na grupy eksperymentalną i kontrolną z uwzględnieniem czynnika płci.

Przeprowadzenie anonimowych kwestionariuszy ankietowych uniemożliwiło Doktorantce znalezienie zależności między zachowaniami prospołecznymi a poziomem wiedzy o olimpiźmie. Może warto byłoby się zastanowić nad połączeniem obu narzędzi podczas kolejnych badań, bo uzyskane w ten sposób wyniki dałyby szersze możliwości badawcze.

W części empirycznej Doktorantka analizuje uzyskane wyniki badań uwzględniając:

- zachowania prospołeczne uczniów szkół gimnazjalnych z uwzględnieniem czynnika płci, typu klasy (sportowej lub niesportowej) oraz przynależności do grupy eksperymentalnej i kontrolnej,

- poziom wiedzy na temat olimpizmu uczniów szkół gimnazjalnych z uwzględnieniem czynnika płci, typu klasy (sportowej lub niesportowej) oraz przynależności do grupy eksperymentalnej i kontrolnej,

Zebrany materiał badawczy poddano dokładnej analizie statystycznej, zarówno ilościowej i jakościowej. Uzyskane tą drogą interpretacje wiarygodnie potwierdzają przeprowadzone badania. Konstrukcja tabel i wykresów zamieszczonych w tekście pracy jest przejrzysta co ułatwia analizę materiału badawczego. Natomiast przy podpisywaniu rycin z wykresami porównującymi rezultaty badań pojawił się błąd interpunkcyjny – tytuł zakończono postawieniem kropki. Zgodnie z przyjętymi zasadami stawiania kropek w pracach naukowych (według Wielkiego Słownika Języka Polskiego) nie stawiamy tego znaku po tytułach

W dobrze przeprowadzonej dyskusji wyników Doktorantka uwzględnia liczne prace innych badaczy, a na tym tle wyjaśnia i trafnie interpretuje rezultaty płynące z przeprowadzonego procesu badawczego. Bardzo szczegółowe porównanie własnych wyników do innych prac pozwala na dokonanie syntetycznych. Przeprowadzona weryfikacja sformułowanych hipotez badawczych jest poprawna. Formułowane w tej części pracy spostrzeżenia stanowią w wielu miejscach wskazanie do podjęcia kolejnych tematów badawczych. Sformułowane wnioski są dobrym podsumowaniem przeprowadzonych badań i wnikliwej analizy wyników. Dyskusja jest dojrzała i świadczy o dobrym przygotowaniu teoretycznym i merytorycznym Doktorantki.

W ocenie końcowej przedstawionej do recenzji rozprawy doktorskiej należy wskazać na dobre ujęcie tematu badań, poprawnie opisaną metodologię procesu badawczego, czytelne przedstawienie wyników badań, dobrze przeprowadzone wnioskowanie statystyczne oraz wnikliwą dyskusję nad wynikami własnych badań w odniesieniu do literatury problemu. Na szczególne podkreślenie zasługuje pracochłonność wybranej metody badawczej, którą był eksperyment pedagogiczny. Ma on niebagatelną wartość naukową, ale wymaga też wielkiego nakładu badacza, który podejmuje się tej realizacji.

Nie znalazłam w treści analizowanej pracy odpowiedzi na dwa nurtujące mnie pytania:

1. Jaką rolę odgrywa w dobie technologii informatycznej Internet jako źródło wiedzy o olimpiadzie? Czy badanym gimnazjalistom wskazano witryny dzięki którym mogliby poszerzyć swoją wiedzę o olimpiadzie?

2. Czy uczniowie w klasach eksperymentalnych i kontrolnych mieli możliwość włączenia się we współorganizację procesu lekcyjnego? Jeśli tak, to na czym polegały realizowane przez nich zadania? Jeśli nie, to jakie propozycje zadań mogliby otrzymać?

Formalna ocena pracy

Jako recenzent jestem zobligowana do wskazania pewnych usterek, które znajdują się w pracy. Poniżej podaję moje zastrzeżenia odnoszące się do formalnej strony rozprawy:

- brak w spisie piśmiennictwa dwóch pozycji, które pojawiły się w tekście pracy:
 - Żukowski (1996) na stronie 20,
 - Żukowska (2009) na stronach 20;
- w spisie piśmiennictwa figurują pozycje 21, 23, 50 i 106, których nie odnalazłam w tekście pracy;
- w spisie piśmiennictwa przy pozycjach:
 - nr 31 (Gnitecki 2006) figuruje inna data wydania niż w tekście pracy (Gnitecki 2002),
 - nr 52 (Maszczaki 2014) figuruje inna data wydania niż w tekście pracy (Maszczak 2015),
 - nr 64 (Olechnicki, Załęcki 1997) figuruje inna data wydania niż w tekście pracy (Olechnicki, Załęcki 1999),
 - nr 83 (Rutten i wsp. 2011) figuruje inna data wydania niż w tekście pracy (Rutten i wsp. 2001);
- brak wyróżnienia cytatów w tekście pracy (kursywą) przy odsyłaczach na s. 7 Piaget 1997 i na s. 24 Błajet 2012;
- niejednoznaczne odsyłacze do cytowanej literatury obejmujące zakres kilku stron:
 - na s. 16 Bronikowski 1999 s.39–41,
 - na s. 17 Strus 2012 s. 77–78,
 - na s. 22 Lipoński 1999 s. 158–161,
 - na s. 31 Łobocki 2011 s. 128–129
 - ponadto nie są te cytaty wyróżnione w tekście kursywą, jak stosowała to Doktorantka wcześniej.

Wskazane nieścisłości należałoby poprawić przy przygotowaniu pracy do ewentualnej publikacji w całości czy też we fragmentach, ale te uchybienia nie obniżają wartości merytorycznej pracy:

W końcowej konkluzji stwierdzam, że praca spełnia wymagania stawiane dysertacjom doktorskim, co kwalifikuje Doktoranta do dalszych procedur zmierzających do nadania stopnia doktora nauk o kulturze fizycznej.

Wnoszę zatem do Wysokiej Rady Wydziału Wychowania Fizycznego, Sportu i Rehabilitacji Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu o dopuszczenie Pani mgr Agaty Glapy do obrony pracy doktorskiej.

Danuta Gwiaźdzona

Szczecin, 9 listopada 2015 roku